

**GENTLEMAN
V MOSKVĚ**
Amor Towles

VYŠEHRAĐ

A Gentleman in Moscow

Copyright © 2016 by Cetology, Inc.

All rights reserved

Translation © Martina Šímová, 2018

Cover design and illustration: Melissa Four

ISBN 978-80-7429-973-5

ABSINT

Když hrabě patnáct minut po půlnoci zamířil do Šaljapinky, z této někdejší oázy klidu, z této kaple určené k modlitbě a rozjímání, se linul hluk, který by byl ještě před deseti lety nemyslitelný. Byl prosycen výbuchy smíchu, směskou jazyků, hlaholem trubky a cinkáním skleniček – jinými slovy zvuky nespoutané zábavy.

Jaký vývoj událostí mohl přinést takovou změnu? V případě Šaljapinky za tím stály tři důvody. Jedním z nich byl bleskový návrat americké hudební formy známé jako jazz. Bolševici jazzové šílenství zdusili pro jeho domnělou dekadenci, avšak v polovině dvacátých let ho znovu začali brát na milost. Prý proto, aby důkladně prozkoumali, jak mohla jediná myšlenka obrátit celý svět vzhůru nohama. Tak či onak, jazz byl tu – nadšeně troubil, řinčel a třeštil na malém pódiu v zadní části lokálu.

Druhým důvodem byl návrat zahraničních zpravodajů. V letech těsně po revoluci je bolševici bez okolků vyprovodili ze dveří (spolu s bohoslovím, pochybami a všemi dalšími potížisty), jenže novináři jsou čeládka umíněná. Sbalili si své psací stroje, překročili hranici, převlékli šaty, napočítali do deseti a jeden po druhém proklouzli zpátky do země. Nakonec v roce 1928 znovu otevřeli zahraniční tiskovou kancelář na horním podlaží šestipatrového bytového domu, jenž se příhodně nacházel mezi Kremlem a sídlem tajné policie – a náhodou stál přímo naproti Metropolu. Tudíž jste v Šaljapince mohli kterýkoliv den

v týdnu potkat patnáct zahraničních korespondentů dychtících unudit vás k smrti. A když nenašli žádné posluchače, seřadili se u baru jako rackové na skalách a krákali všichni najednou.

A pak tu byl onen mimořádný vývoj léta Páně 1929. V dubnu toho roku zaměstnávala Šaljapinka nikoliv jednu nebo dvě, ale rovnou tři číšnice – všechny byly mladé, krásné a oděné do šatiček s lemem nad kolena. S jakým šarmem a elegancí se pohybovaly mezi návštěvníky a krášlily ovzduší svými útlými siluetami, tichým smíchem a jemnými závaný parfému! Pokud měli zahraniční zpravodajové u baru sklon víc mluvit než poslouchat, číšnice naopak více poslouchaly, než mluvily, čímž v podniku zavládla dokonalá symbióza. Samozřejmě, dívky tak činily hlavně proto, že na tom závisela jejich práce. Jednou týdně povinně docházely do malé šedé budovy v Dzeržinského ulici, kde si malý šedý mužíček za malým šedým stolkem slovo od slova zapsal všechno, co slyšely.*

Vzbudila tato laskavá trpělivost číšnic v zahraničních novinářích podezření? Dávali si větší pozor, jelikož se báli, aby jim omylem nevyklouzla nějaká neopatrná poznámka?

* Ano, tento šedý chlapík za šedým stolkem měl za úkol nejenom zapisovat informace nashromážděné sličnými číšnicemi, ale také zajistit jejich ochotnou spolupráci tím, že jim pokaždé připomněl jejich povinnost vůči jejich zemi. Neopomněl také zmínit, že by mohly snadno přijít o místo, a pokud to bylo nutné, uměl pohrozit i jinak. Nesudme ho však příliš rychle.

Šedý mužíček totiž Šaljapinku nikdy nenavštívil. Nikdy nevečeřel v Bojarském. Jeho život byl takříkajíc zprostředkovaný – pro zážitky nechodil daleko a všechny jeho dojmy byly z druhé ruky. Žádný hlahol trumpet, žádné cinkání skleniček, žádný pohled na obnažené dámské koleno. Stejně jako vědeckému asistentovi, i jemu bylo souzeno zapsat informace a pak doručit jejich jasný, přímočarý souhrn nadřízeným.

Abychom však byli spravedliví, muž nebyl žádný nedbalec a na oddělení si dokonce vysloužil pověst jakéhosi génia. Neboť nikdo jiný v Moskvě nedokázal dovést hlášení k takové dokonalosti. Ač prošel jen minimálním školením, svůj osobní vklad omezil na minimum, předcházal bonmotům, vyhýbal se metaforám, přirovnáním i analogiím – v podstatě pracoval zcela v duchu poetické střízlivosti. Kdyby si některý z výše zmíněných zpravodajů, jejichž poznámky tak pečlivě zapisoval, přečetl jeho práci, sňal by klobouk, uklonil by se a doznal by, že před sebou má skutečného mistra objektivity.

Právě naopak. Sbor zahraničních zpravodajů slíbil odměnu ve výši deseti dolarů kterémukoliv ze svých členů, jenž bude předvolán před Lidový komisariát vnitřních záležitostí. A tak každý přicházel s nehoráznými provokacemi a začleňoval je do svého klábosení. Jeden Američan třeba utrousil, že jakýsi rozčarovaný inženýr staví na zadním dvorku své chaty horokovzdušný balón dle instrukcí Julese Vernea. Další vyprávěl o tom, jak se nějaký biolog pokouší zkřížit kuřata s holoubaty a vyšlechtit ptáka, který by ráno kladl vejce a v noci doručoval zprávy... Zkrátka a dobře, když byly servírky v doslechu, tihle chlapi přišli s čímkoliv – přesněji řečeno s čímkoliv, co by se mohlo dostat do hlášení a s těžkým žuchnutím přistát na stole v Kremlu.

Když hrabě stanul ve dveřích Šaljapinky, viděl, že dnes je tu ještě veseleji než dřív. Jazzový ansámbl, jehož úkolem bylo udávat tempo, měl co dělat, aby stačil divokému juchání návštěvníků, výbuchům smíchu a bujarému plácání po zádech. Hrabě se prodral vším tím pozdvižením do poněkud klidnější části podniku (na místo, kde se tyčil velký alabastrový sloup) a za moment už se k němu nakláněl Audrius s předloktím opřeným o barový pult.

„Dobrý večer, hrabě Rostove.“

„Dobrý večer, Audriusi. Dnes to vypadá na pořádný večírek.“
Barman kývl k hloučku Američanů.

„Pana Lyonse dnes odvezli na OGPU.“

„Na OGPU! Jak to?“

„Na podlaze Perlovovy čajovny našli podle všeho list psaný jeho rukou. Obsahoval popis manévrů jednotek a umístění dělostřelectva na okraji Smolensku. Ale když psaní položili na stůl a požádali pana Lyonse o vysvětlení, řekl jim, že si jen přepisoval svou oblíbenou pasáž z *Vojny a míru*.“

„Ach, ano,“ usmál se hrabě. „Bitva u Borodina.“

„Za ten výkon obdržel slíbenou odměnu a teď zve všechny na skleničku. Co ale můžu dnes večer udělat pro vás?“

Hrabě dvakrát poklepal na barovou desku.

„Neměl byste náhodou absint?“

Audrius nepatrně zdvihl obočí.

Chutě svého zákazníka znal dobře. Věděl, že před večeří si hrabě rád vychutná skleničku šampaňského nebo suchého vermutu. Po večeří dává přednost brandy, dokud průměrná noční venkovní teplota nespadne pod čtyři stupně Celsia. Potom přesedlá na whisky nebo portské. Ale absint? Za celých deset let, co byl hrabě hostem tohoto hotelu, si ho ani jedinkrát neporučil. Vlastně si zřídkakdy dopřál jakýkoliv ze sirupovitých alkoholických nápojů – a už vůbec ne ten, jenž má zelenou barvu a podle všeho způsobuje šílenství.

Audrius však dostal své pověsti profesionála, neboť své překvapení omezil na onen nepatrný pohyb obočí.

„Myslím, že mi tu ještě láhev zůstala,“ řekl. Pak otevřel bezzáručňové dveře ve stěně a zmizel v místnosti, kde skladoval dražší a exotičtější lihoviny.

Jazzová skupina na pódiu v opačném rohu Šaljapinky mezitím hrála živou, energickou melodii. Když se hrabě s jazzem setkal poprvé, upřímně řečeno ho příliš nenadchl. Odjakživa byl veden k hudbě sentimentu a jemných rozdílů, hudbě, jež svého posluchače za pozornost a trpělivost odmění sledem tónů, v nichž se crescendo, diminuendo, allegro a adagio umně splétají do složitých pasáží – nikoliv k pár akordům nacpaných halabala do třiceti taktů.

A přece...

A přece si ho jazz nakonec získal. Stejně jako američtí zpravodajové, i on byl přirozeně družnou a pospolitou silou – byla sice malinko falešná a obvykle z ní vypadlo to první, co jí přišlo na jazyk, ale obecně vzato měla smysl pro humor a přátelství jí nebylo cizí. Navíc jí zjevně vůbec nezáleželo na tom, kde je a kam míří, čímž vykazovala mistrovské sebevědomí a zároveň i učňovskou nezkušenost. Žádný div, pomyslel si hrabě, že takové umění nevzniklo v Evropě.

Jeho úvahy přerušil zvuk láhve zvonící o pult.

„Absinthe Robette,“ oznámil Audrius a naklonil láhev tak, aby si hrabě mohl přečíst etiketu. „Ale bojím se, že mi ho zbyla jen trošička.“

„Bude to muset stačit.“

Barman vyprázdnil láhev do malé skleničky.

„Děkuji vám, Audriusi. Prosím, připište mi to na účet.“

„To nebude třeba. Dnes platí pan Lyons.“

Když byl hrabě na odchodu, Američan za piánem spustil veselou melodii o tom, jak je všude nedostatek banánů. O chvíli později se k němu přidali všichni novináři a rozjařeně zapěli jako jeden muž. Jindy by hrabě možná zůstal a s úsměvem sledoval všeobecné veselí, ale dnes ho čekala vlastní oslava. A tak vstal a s cenným zbožím v ruce vyrazil křepčícím davem, přičemž dával pozor, aby nerozlil ani kapičku.

Ano, uvažoval hrabě, když stoupal po schodech do druhého patra, dnes večer má triumvirát skutečně důvod k oslavě...

Plán se zrodil téměř před třemi lety. Začal Andrejovou roztoženou poznámkou, které se hned chytil Emil.

„Bohužel je to nemožné,“ posteskl si maître d'.

„Ano,“ přitakal šéfkuchař smutným pokývnutím hlavy.

Ale bylo tomu skutečně tak?

Ukázalo se, že celkem je potřeba patnáct ingrediencí. Šest z nich se dalo uloupit ze spižírny Bojarského, dalších pět bylo v sezóně běžně k dostání. Avšak zbývající čtyři přísady byly navzdory obecnému zlepšení, pokud jde o dostupnost zboží, i nadále poměrně vzácné.

Triumvirát hned na začátku svorně odsouhlasil, že skrblení nepřipadá v úvahu – žádné zkratky ani náhražky. Jinými slovy, buď symfonie, nebo ticho. A tak mužům nezbylo než trpělivě čekat a mít oči na stopkách. Museli být připraveni žebrat, smlouvat, spolčovat se a v případě nutnosti se uchýlit třeba i k podvodu. Už třikrát byl sen na dosah ruky, jen aby ho osud v poslední chvíli zhatil nepředvídatelným vývojem událostí (jednou to byla nehoda, podruhé plíseň a potření myši).

Začátkem tohoto týdne však hvězdy opět zaujaly výjimečnou konstelaci, aby trojici vytrvalců popřály štěstí. Devět ingrediencí už si hovělo v Emilově kuchyni, když do Metropolu omylem doručili čtyři tresky a koš slávek určené pro hotel National. Ingredience deset a jedenáct se tak vyřešily jednou ranou. Triumvirát se následně sešel k poradě. Andrej měl v záloze protislužbu, Emil byl schopný zajistit výměnu a hrabě si mohl

promluvit s Audriusem. Tím byla vyřešena dvanáctá, třináctá a čtrnáctá přísada. Ale číslo patnáct? To vyžadovalo vstup do skladu toho nejvybranějšího, nejluxusnějšího zboží – jinými slovy tam, kam mají přístup jen nejvyšší představitelé strany. Hrabě se diskrétně přeptal u jisté herečky s jistými konexemi. A *mirabile dictu*, pod dveřmi mu jedné noci proklouzla obálka. Teď, když bylo všech patnáct ingrediencí na svém místě, měla být vytrvalost triumvirátu konečně odměněna. Už za hodinu znovu zakusí spletnost chutí, onu božskou esenci, dojem tak bohatý a nepolapitelný jako –

„Dobrá večer, soudruhu.“

Hrabě se zastavil.

Na moment zaváhal a pak se pomalu otočil, zatímco ze stínů jednoho z výklenků vystoupil zástupce ředitele hotelu.

Střelec si v ničem nezadal se svým jmenovcem na šachovnici: nikdy se nepohyboval přímo. Pokaždé proklouzl z rohu do rohu, prosmýkl se kolem palmovníku, protáhl se škvírou ve dveřích. Vždycky jste ho zahlédli jen na okraji zorného pole, pokud vám náhodou neunikl úplně.

„Dobrá večer,“ opověděl hrabě.

Oba muži si jeden druhého změřili od hlavy k patě, čímž jasně naznačili, že si o sobě myslí jen to nejhorší. Střelec se natočil malinko doprava a nasadil výraz nedbalé zvědavosti.

„Copak to tu máme...?“

„Kde prosím?“

„Tady. Za vašimi zády.“

„Za mými zády?“

Hrabě dal ruce před sebe a pomalu rozevřel dlaně, aby ukázal, že jsou prázdné. Střelci zacukalo v pravém koutku úst a jeho výraz se na chvíli změnil ve škleb. Hrabě ho napodobil a se zdvořilou úklonou se obrátil k odchodu.

„Máte namířeno do Bojarského...?“

Hrabě se zastavil a otočil se zpátky.

„Ano. Přesně tak. Do Bojarského.“

„Není zavřený...?“

„Je. Myslím, že jsem si u Emila v kanceláři zapomněl pero.“

„Aha. Sečtělý člověk jako vy a ztratí pero. *Kde je teď...*, hmm? Když nebude v kuchyni, možná byste se měl podívat do pagody vašeho čínského porcelánu.“ S úšklebkem se otočil, načež příčně proklouzl k nejbližší stěně.

Hrabě počkal, až bude z dohledu, a sám si pospíšil opačným směrem. Přitom si mumlal:

„*Kde je teď...? Možná ve vaší pagodě...* Opravdu mazané, vážné. A to vám řekne člověk, který by nezrýmoval *krávu s trávou*. A co to má proboha s těmi výpustkami?“

Od svého povýšení si Střelec navykl zakončovat každý dotaz výpustkou. Ale co to mělo znamenat...? Že byste se měli otazníku obloukem vyhýbat...? Že by věta tazací měla být nekonečná...? Že přestože pokládá otázku, nemusíte odpovídat, protože on už si obrázek stejně dávno udělal...?

Samožřejmě.

O chvíli později stál hrabě před Bojarským. Andrej nechal odemčeno, tak jak bylo domluveno. Hrabě vstoupil dovnitř, přešel prázdnou jídelnu a zamířil kyvnými dveřmi přímo do kuchyně. Tam našel šéfkuchaře, jak krájí fenykl, zatímco opodál byly vyrovnané čtyři řapíky celeru, jež podobně jako Spartáné hrdinně čekaly na svůj osud. Stranou pak ležely tresky a koš slávek, kdežto na plotně stál velký měděný hrnec, z něž unikaly malé obláčky páry a sytily vzduch dalšími vůněmi oceánu.

Emil vzhlédl od fenyklu a přátelsky se usmál. Hrabě hned poznal, že šéfkuchař má růžovou náladu. Pokud byl ve dvě hodiny odpoledne ochoten připustit, že svět není nadobro ztracený, v půl jedné ráno ani v nejmenším nepochyboval o tom, že ráno znovu vyjde slunce, že většina lidí má dobré srdce a že, jestliže člověk dodrží slovo a udělá, co je třeba, všechno dobře dopadne.

Šéfkuchař neztrácel čas s pozdravy. Aniž by přestal s krájením, kývl k malému stolku, který sem přinesl ze své kanceláře a jenž netrpělivě čekal na prostření.

Ale pěkně popořádku.

Hrabě opatrně vytáhl skleničku ze zadní kapsy kalhot a položil ji na pult.

„Aha,“ řekl Emil a otřel si ruce do zástěry.

„Bude to stačit?“

„Jde nám jen o náznak. Drobnou odbočku. Malou narážku. Jestli je pravý, tak bohatě.“

Emil ponořil malíček do absintu a olízl ho.

„Dokonalý.“

Hrabě vybral ze skříňky vhodný ubrus, prudkým pohybem ho rozložil a nechal ho dopadnout na stůl. Když rozmisťoval talíře, Emil si začal hvízdát melodii, která, jak si hrabě vzápětí pobaveně uvědomil, byla shodná s písničkou o nedostatku banánů, již slyšel ten večer v Šaljapince. Jako na zavanou se otevřely dveře u zadního schodiště a dovnitř vrazil Andrej s náručí plnou pomerančů. Došel k Emilovi, sehnul se a vysypal je na kuchyňský pult.

S instinktem vězňů, kteří zjistí, že brány šatlavy zůstaly dokořán, se pomeranče rozkutálely všemi směry, aby zvýšily své šance na útek. Andrej ovšem bleskově zareagoval: rozpráhl paže ve velkolepém oblouku a téměř všechny je polapil. Avšak jeden odsouzenec se vyhnul zadržení a spěšně vyrazil přes pult – přímo ke skleničce s absintem! Emil upustil nůž, vrhl se vpřed a ve vteřině sebral sklenku ze stolu. Pomeranč, jehož sebevědomí rostlo úměrně se zdolanou vzdáleností, prolétl kolem fenyklu, seskočil z pultu, s žuchnutím dopadl na podlahu a odhodlaně vyrazil k východu. Avšak v posledním okamžiku, když už měl svobodu na dosah, se dveře dělicí kuchyni od zbytku světa prudce otevřely a poslaly nebohý pomeranč opačným směrem. Na prahu se zjevil Střelec.

Členové triumvirátu strnuli, jako by do nich uhodilo.

Střelec se posunul o dva kroky na severozápad a rozhlédl se po kuchyni.

„Dobrý večer, pánové,“ pronesl obzvlášť přátelským tónem.

„Copak děláte v kuchyni v tuto hodinu...?“

Andrej, jenž měl dost duchapřítomnosti na to, aby se postavil před bublající hrnec, pokynul rukou k jídlu na kuchyňském pultu.

„Provádíme inventuru.“

„Inventuru?“

„Ano. Čtvrtletní inventuru.“

„Samozřejmě,“ řekl Střelec s povýšeným úsměvem. „A na čí žádost tu čtvrtletní inventuru provádíte...?“

Zatímco zástupce ředitele hovořil s Andrejem, hrabě si všiml, že Emilovi, který předtím zbledl jako stěna, pomalu červenají tváře. Začalo to nepatrnou růží, když Střelec stanul ve dveřích. V okamžiku, kdy pronesl větu *Copak děláte k kuchyni v tuto hodinu...?* Emil téměř zrudl, a jakmile se zeptal *Na čí žádost...?*, šéfkuchařovy líce, krk a uši zbrunátněly způsobem svědčícím o takovém morálním rozhořčení, až jednoho napadlo, zda není přítomnost otazníku v kuchyni náhodou hrdelním zločinem.

„Na čí žádost?“ zeptal se šéfkuchař.

Střelce, který se odvrátil od Andreje a pohlédl na Emila, šéfkuchařova proměna zjevně zasáhla. Zakolísal.

„Na čí žádost?“ zopakoval šéfkuchař.

Aniž by ze Střelce spustil oči, sáhl pro svůj nůž.

„Na čí žádost!“

Když udělal krok vpřed a zvedl nůž vysoko nad hlavu, Střelec zbělel jako treska na kuchyňském pultu. Dveře se jedinkrát zhouply v pantech a po svědomitém zástupci nebylo ani památky.

Andrej s hrabětem pohlédli na rudolícího Emila. Andrej vyvalil oči a prstem ukázal na jeho vztyčenou ruku. Neboť šéfkuchař v zápalu hněvu nepopadl svůj slavný nůž, nýbrž řapík celeru, jehož zelené lístky se teď chvěly ve vzduchu. Triumvirát vzápětí propukl v srdečný smích.

V jednu hodinu ráno naši tři spiklenci konečně zasedli ke stolu. Uprostřed stála svíce, bochník chleba, láhev růžového vína a tři misky bujabézy.

Muži se na sebe podívali a pak současně ponořili lžíce do polévky. Šlo o gesto, jež v sobě skrývalo nebyvalé kouzlo. Když si Andrej s hrabětem vložili lžíce do úst, Emil tu svou podržel nad talířem, aby se podíval, jaký dojem polévka na přátele udělá.

Hrabě, který si byl vědom jeho zpytavého pohledu, zavřel oči, aby se mohl lépe soustředit na své pocity.

Jak to jen popsat?

Nejdřív ucítíte vývar – libý extrakt rybích kostí, fenyklu a rajčat se srdečným nádechem Provence. Následně se dostaví chuť jemných tresčích plátek a slaná houževnatost škeblí, které jste koupili v přístavu od rybářů. Jeden až žasne nad smělostí španělských pomerančů a absintu rozlévaného v putykách. Všechny tyto dojmy pak shromáždí, spojí a projasní snítky šafránu – ona esence letního slunce, kterou sklidili na řeckých kopcích, dopravili do Athén na hřbetě muly a ve feluce převezli přes Středozemní moře. Jinými slovy, s první lžící jako byste se přenesli do přístavu Marseille, jehož ulice jsou plné námořníků, zlodějů a madon, slunečního svitu a léta, jazyků a života.

Hrabě otevřel oči.

„*Magnifique*,“ prohlásil.

Andrej odložil lžici a místo potlesku diskrétně sepjál své pěstěné ruce.

Emil zazářil pýchou, uklonil se přátelům, načež se všichni společně pustili do dlouho očekávané pochoutky.

Během následujících dvou hodin každý člen triumvirátu spořádal tři misky bujabézy, vypil láhev vína a otevřeně promluvil o svém životě.

A o čem že tito staří přátelé hovořili? O čem *nehovořili*? Mluvili o svém dětství v Petrohradu, Minsku a Lyonu. O prvních a druhých láskách. O Andrejově čtyřletém synkovi a Emilově čtyřleté bolesti v kříži. Mluvili o tehdy a o kdysi dávno, o svých touhách a o zázracích.

Emil neměl ve zvyku ponocovat, ale nyní byl ve stavu čisté euforie. Když si vyprávěli příběhy z dětství, smál se tak srdečně, že mu hlava poskakovala na ramenou a oči si kapesníkem otíral dvakrát častěji než ústa.

A zlatý hřeb večera? Ve tři hodiny ráno Andrej krátce a jakoby mimochodem zmínil své dny v manéži.

„Ha? Cože? Kdeže?“

„Říkal jste manéž?“

Ano. Přesně řečeno: v cirkuse.

Andreje vchoval vdovec se sklonem k pití a násilí, a tak chlapec v šestnácti letech utekl z domova a dal se ke kočovnému cirkusu. S tímto uměleckým ansámblem přišel roku 1913 do Moskvy, kde se na Arbatu zamiloval do knihkupkyně a dal cirkusu *adieu*. O dva měsíce později ho najali jako číšníka v Bojarském a tam zůstal dodnes.

„A co jste u toho cirkusu dělal?“ chtěl vědět hrabě.

„Akrobata?“ tipl si Emil. „Klauna?“

„Krotitele lvů?“

„Žongléra.“

„Ne,“ řekl Emil.

Andrej místo odpovědi vstal a z kuchyňského pultu sebral tři zbylé pomeranče. Pak se i s ovocem postavil do pozoru, třebaže se následkem popíjení nakláněl mírně doprava – na hodinových ručičkách by to šlo vyjádřit přibližně hodnotou 12:02. Chvíli počkal, načež ovoce rozpohyboval.

Hrabě s Emilem byli k přítelovu tvrzení upřímně řečeno skeptičtí. Jakmile však začal, divili se, že jim to nedošlo dřív. Andrejovy ruce byly totiž k žonglování jako stvořené. Byl tak obratný, až se zdálo, že se pomeranče pohybují samy od sebe. Anebo ještě lépe – že poletují jako planety vedené silou gravitace, která je pohání vpřed a zároveň brání tomu, aby odlétly do vesmíru. Andrej jako by je sbíral z oběžných drah a v příštím okamžiku znovu vypouštěl, aby pokračovaly v přirozeném letu.

Pohyb jeho rukou byl natolik jemný a rytmický, že se divák neustále pohyboval na pokraji transu. A skutečně – aniž by si toho hrabě nebo Emil všimli, do sluneční soustavy přibyl čtvrtý kotouč. Potom Andrej mávl, chytil všechny čtyři pomeranče a ohnul se v pase.

Hrabě s Emilem zatleskali.

„Tenkrát jste ale určitě nežongloval s pomeranči,“ řekl Emil.

„Ne,“ přiznal Andrej, zatímco opatrně vracel ovoce na pult. „S noži.“

Než mohli kolegové vyjádřit své překvapení, Andrej sáhl do zásuvky, vytáhl tři čepele a uvedl je do pohybu. Tohle nebyly

žádné planety. Létały vzduchem jako součástky nějakého pekelného stroje. Celkový dojem navíc umocnily záblesky světla, kdykoliv se plamen svíčky odrazil od povrchu čepele. A potom, stejně náhle, jako byly vrženy do vzduchu, nože zůstaly vězet v Andrejově ruce.

„Ale dokážete to se čtyřmi?“ popíchl ho hrabě.

Andrej došel beze slova k zásuvce, ale než mohl sáhnout dovnitř, Emil vyskočil na nohy. S výrazem chlapce ohromeného pouličním kouzelníkem stydlivě předstoupil a podržel před sebou svůj nůž – čepel, jíž se téměř patnáct let nedotkla žádná jiná lidská bytost. Andrej se slavnostně uklonil, jak se v podobných případech sluší a patří, a potom nůž přijal. A když čepele roztočil nad hlavou, Emil se opřel na své židli a se slzou v oku sledoval, jak jeho věrný nůž lehce a ladně pluje vzduchem. Cítil, že v tuto hodinu, v tomto okamžiku, nemůže být svět ani o chloupek lepší.

V půl čtvrté ráno hrabě nejistým krokem vystoupal po točitém schodišti, zahrnul do svého pokoje, vrávoravě prošel šatníkem, vyprázdnil kapsy na poličku knihovny, nalil si brandy a se spokojeným povzdechem se svalil do křesla. Helena na druhém konci místnosti si ho měřila s něžným, vědoucím úsměvem.

„Ano, ano,“ přiznal se hrabě. „Je malinko pozdě a já jsem malinko opilý. Na svou obranu však musím říct, že to byl pěkně nabitý den.“

A jako by chtěl svým slovům dodat důraz, vyskočil z křesla a popotáhl se za sako.

„Vidíš ten knoflík? Tak považ, že jsem si ho přiřil sám.“ S tím padnul zpátky do křesla, zvedl sklenici, upil brandy a zauvažoval. „Nakonec ti měla pravdu. Marina. Naprostou, absolutní, úplnou pravdu.“ Hrabě si znovu povzdechl. A pak se se sestrou podělil o jistý názor.

Od počátku vyprávěčství, jal se horlivě vysvětlovat, smrt přichází nečekaně a znenadání. V nejednom příběhu vklouzne nepozorovaně do města, ubytuje se v hostinci, plíží se v postranních uličkách, tajně se toulá po tržištích. A potom, přesně

v okamžiku, kdy si hrdina najde chvílku, aby si odpočinul od každodenního shonu, ho navštíví.

To všechno je v naprostém pořádku, připustil hrabě. Často se ale zapomíná, že život je právě tak vychytralý jako smrt. Taky ví, jak nosit plášť s kápí. Taky vklouzne do měst, plíží se uličkou nebo čeká u zadních dveří hostince.

Copak takhle nenavštívil Mišku? Neobjevil ho ukrytého za horou knih, nevytlákal ho z knihovny, nevzal ho za ruku na odlehlém místě s výhledem na Něvu?

Nenašel Andreje v Lyonu a nepozval ho do manéže?

Hrabě vyprázdnil skleničku a vstal z křesla. Natáhl se po brandy a vrazil při tom do knihovny.

„*Excusez-moi, madame.*“

Nalil si malý nádavek, jen kapičku, pouhé srknutí, a zhroutil se zpátky do křesla. Potom mávl prstem a pokračoval: „Kolektivizace kolektivů, Heleno, a odkulakovávání kulaků je ve vši pravděpodobnosti dosti pravděpodobné. Dokonce lze očekávat, že je lze očekávat. Ale že by byly *nevyhnutelné*?“

Hrabě nad tím slovem s vědoucím úsměvem zavrtěl hlavou.

„Dovol, ať ti povím, co je nevyhnutelné. Nevyhnutelné je, že život jednoho dne navštíví i Ninu. Možná je střízlivá jako svatý Augustin, ale je moc bystrá a čilá na to, aby jí život dovolil potrást mu rukou a odejít. Kdepak, život ji bude pronásledovat do taxíku. Náhodou do ní vrazí na ulici. Vloudí se do její přízně. A za tím účelem bude žebrat, smlouvat, spolčovat se, a pokud to budou okolnosti vyžadovat, uchýlí se i k podvodu.“

„To je mi panečku svět.“ Hrabě si naposledy povzdechl, načež usnul ve svém křesle jako špalek.

Příštího rána si hrabě s mírně rozmlženým pohledem a pobolívající hlavou nalil druhý šálek kávy, usadil se do křesla a pak se natáhl, aby ze saka vylovil Miškův dopis.

Ten tam ale nebyl.

Hrabě si jasně pamatoval, že psaní vkládal do náprsní kapsy, když včera odpoledne vycházel z haly, a rozhodně bylo na místě, když si u Mariny přišíval knoflík...

Muselo mi vypadnout, pomyslel si, když jsem si u Anny přehazoval sako přes židli. A tak dopil kávu a sešel po schodech k apartmá 311 – jen aby za otevřenými dveřmi objevil prázdné skříně a vynesení koš.

Miškův rozečtený dopis mu však nevypadl v Annině pokoji. Když si hrabě v půl čtvrté ráno vyprázdnil kapsy a sáhl po láhvi brandy, omylem ho shodil do mezery mezi knihovou a skříní, kde mu bylo souzeno zůstat až na věky věků.

Snad to tak bylo lepší.

Hraběte možná dojala přítelova hořkosladká procházka po Něvském prospektu i jeho romantické verše. Ty však nepsal Miška. Pocházely totiž z básně, kterou odříkal Majakovskij při oné slavné večeři v roce 1923, a jejich citace neměla se dnem, kdy ho Katarína poprvé vzala za ruku, vůbec nic společného. Podnětem k jejich zmínce – a ostatně i k sepsání onoho dopisu – byla skutečnost, že čtrnáctého dubna si Vladimír Majakovskij, dvorní básník bolševické revoluce, prostřelil srdce revolverem.

GENTLEMAN V MOSKVĚ

Amor Towles

Z anglického originálu *A Gentleman in Moscow*,
vydaného nakladatelstvím Viking Press,
an imprint of Penguin Random House LLC, 2016,
přeložila Martina Šímová

Obálku a ilustrace navrhla Melissa Four

Typografie Kateřina Urbanová

Vydalo nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,

v Praze roku 2018 jako svou 1732. publikaci

Vydání první. AA 20,71. Stran 472

Redakčně zpracoval Jiří Stárek

Odpovědná redaktorka Alena Snelling

Vytiskla Těšínská tiskárna, a. s.

Doporučená cena 388 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,

Praha 3, Víta Nejedlého 15

e-mail: info@ivysehrad.cz

www.ivysehrad.cz

ISBN 978-80-7429-973-5